

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petino vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

O stanovanjskem vprašanju.

Piše Rudolf Šega.

III.

(Nadaljevanje).

Ravnokar označene številke pričajo, da vladajo v Avstriji precej neugodne razmere. Na Nemškem so razmere v tem oziru nekoliko boljše, čeprav so stanovanjske razmere tudi v nemških mestih povprečno nedostatne, vsaj je stanovalo v Berlinu leta 1895 čez 10.000 ljudi v stanovanjih, v katerih se sploh ni dalo kuriti. V Breslavi je leta 1895 od 88.000 preiskanih stanovanj 3.000 prenapolnjenih s povprečno 6,9 stanovalci, in prišli so 164 stanovalci na 100 postelj. Kot zelo škodljivo moramo označiti tudi dejstvo, da rodbine prenočujejo v svojih stanovanjih tuje ljudi. In tako spe v eni sobi mož in žena, otroci in še dva ali trije tujci obojega spola. Tako je leta 1894 v Lipskem prenočevalo 30% vseh stanovanj take tuje elemente, v Monakovem pa 81% (Verhandlungen des Vereines für Socialpolitik über die Wohnungsfrage).

V Avstriji imamo prav take razmere. To nam dokazujejo sledeče številke: V XIV. dunajskem okraju so stanovali l. 1890 tuji prenočevalci v 36,89% vseh stanovanj in 17,67% prebivalcev je stanovalo po tujih stanovanjih; v X. okraju 10,12%, v XVI. okraju 9,76%, v XV. okraju 9,20%, v XII. okraju 9,17%. V Pragi znaša število prenočevalcev 14,17%.

Da tudi ostale stanovanjske razmere v Avstriji niso posebno ugodne, lahko dokažemo s podatki iz leta 1890, oziroma 1880. Število stanovanj brez kuhinje, navadno s samo enim prostorom je znašalo leta 1890 v starem dunajskem okolišu 12.347, leta 1880 pa 9562 — torej se je zvišalo od 65,5 na 67,5‰, to je za 2‰. V novem dunajskem okolišu je pa znašalo to število 128.7‰. V predmestjih mesta Hebe je bilo leta 1890 79,2% vseh stanovanj brez kuhinje, v mestu Hebu pa stanovalo 76,2%, v Hebu 48,7% prebivalstva v takih stanovanjih. V starem dunajskem okolišu je stanovalo

57,5% (Prof. dr. E. v. Philippovich und dr. P. Schwarz, „Wohnungsverhältnisse in österreichischen Städten.“). Toda te že itak žalostne razmere imajo še drug nedostatek, skoraj vsa ta stanovanja brez kuhinje se nahajajo namreč navadno v kleti ali pa pod streho. Tako je bilo v XI.—XIX. dunajskem okraju leta 1890 od stanovanj brez kuhinje 27% v kleti, 9,4% v I. nadstropju, pod streho pa 56,8%. V predmestjih mesta Heba je leta 1890 v stanovanjih brez kuhinje po 1 oseba v 222,7, po 2 osebi v 296,8, po 3—5 oseb v 358,4, po 5—10 oseb v 82,7, po 11—20 oseb v 9,4, po več nego 20 oseb v 3 od 1000 stanovanj.

Kakšen pomen imajo na Dunaju majhna stanovanja, se razvidi najboljšje iz dejstva, da je imelo leta 1890 44% vseh stanovanj po enega, dva ali tri prostore je imelo 73,6% vseh stanovanj — in v teh so stanovala približno dve tretjini vsega prebivalstva.

Če smatramo za prenapolnjeno ono stanovanje, pri katerem pridejo na vsaki prostor po štiri ali več oseb, tedaj je bilo na Dunaju (stari okoliš) 4597 stanovanj prenapolnjenih, to je 32,5‰ vseh stanovanj, leta 1890 pa 4928 stanovanj, to je 28,8‰. Leta 1890 je bilo v novem dunajskem okolišu 7507 (65,1‰) stanovanj prenapolnjenih (Prof. dr. E. v. Philippovich, Wiener Wohnungsverhältnisse v Braun's Archiv für sociale Gesetzgebung und Statistik, VII. zvezek, 1894).

Največ stanovanj z enim prostorom je bilo leta 1890 v predmestjih mesta Heba in sicer 62%; v takih nedostatnih stanovanjih je stanovalo 59,1% prebivalstva in sicer je stanovalo v 56,7% teh stanovanj 3—5 oseb. V X. dunajskem okraju je stanovalo 3—5 oseb v 44,98% stanovanj z enim prostorom. Vsa ta stanovanja moramo smatrati za prenapolnjena. Leta 1890 je stanovalo v sedanjem dunajskem okolišu 119.688 oseb v prenapolnjenih stanovanjih, in sicer v X. okraju 15.548 oseb (18,52% vsega prebivalstva tega okraja), v XII. okraju 10.804 (17,75%), v XVI. okraju 18.101 (15,94%). Te številke pričajo o jako nezdravih, nedostatnih raz-

merah, najžalostnejše razmere so bile v predmestjih Heba. V Pragi in predmestjih je stanovalo leta 1890 60.582 oseb ali 20% vsega prebivalstva v prenapolnjenih stanovanjih (E. Horáček, Die Bodenbewertung in Prag und Vororten v „Neue Untersuchungen über die Wohnungsfrage in Deutschland und im Auslande“, katere izdaja društvo za socialno politiko, I. zvezek, I. oddelek, 1901).

Da provzroča prenapolnjenje stanovanj večjo umrljivost, nam dokazujejo sledeče številke:

V dunajskem okraju	Od 1000 stanovanj je prenapolnjenih (tri ali več oseb v enem prostoru): stanovanj	Od 1000 oseb je leta 1891 umrlo
X.	18.52	35.0
XI.	16.87	32.3
XIV.	17.94	32.0
XII.	17.75	31.3
XIII.	12.04	30.1
XVII.	12.79	28.4
XIV.	13.36	26.7
XIX.	10.54	26.3
V.	6.74	24.2
XVIII.	8.38	23.7
XV.	8.53	23.4
III.	6.64	22.6
II.	7.59	21.7
VIII.	2.40	20.6
VI.	3.03	18.6
VII.	2.39	16.9
IX.	3.51	16.8
IV.	1.92	16.7
I.	1.16	11.6
Povprečno	8.91	23.9

Toda tudi lega in velikost stanovanja ima v zvezi z dohodninskimi razmerami stanovalcev upliv na umrljivost. Tako je umrlo v Berlinu v letih 1885—1886 od 1000 prebivalcev:

V kleti	21.1
„ parterju	20.4
„ 1. nadstropju	18.4
„ 2. „	18.8
„ 3. „	19.0
„ 4. in 5. „	21.4

Ravnotako so v Liverpoolu konštatirali, da otroci iz kletnih stanovanj večkrat šolo zamujajo nego drugi. Ravno tukaj so našli, da znaša umrljivost v treh najbolj umavanih in okuženih glavnih cestah 63.67 in 71‰, dočim je znašala v vsem Liverpoolu v taistem času povprečno 23.8‰. Körösi poroča, da je v Budimpešti v letih 1879—1882 umrljivost pri inrekcijskih boleznih za prebivalstvo, ki je bilo staro več nego 5 let, v kletnih stanovanjih znašala 1.56 od 1000, v drugih stanovanjih pa 1.17.

Na Dunaju se je v letih 1880—1890 število kletnih stanovanj v starih okrajih zvišalo od 0.3 na 1.2‰,

v novih okrajih pa od 1.3 na 1.9‰. V starih okrajih je stanovalo leta 1880 0.‰, leta 1890 pa 0.9‰ vsega prebivalstva v kletnih stanovanjih.

V mnogih stanovanjih stanujejo, obenem pa izvršujejo ta ali oni obrt. Takih stanovanj je bilo v starih dunajskih okrajih leta 1890 13.7‰, v novih okrajih pa 12.7‰. Te razmere se pa polagomaboljšujejo, kar je zelo potrebno. C. kr. statistični urad našega trgovskega ministrstva nam v svojih „Erhebungen über die Wohnungs- und Gesundheitsverhältnisse der Heimarbeiter in der Kleider- und Wäscheconfection“ poroča o jako žalostnih razmerah, 65.409 stanovanj s 1038 stanovalnimi prostori, katere so preiskali na Dunaju, Pragi, Prosnici in okolici, Boskovici in okolici, Lvovu in Rozdolu, je bilo 70 (17.1‰) mokrih, v 57 stanovanjih so bila tla slaba, v 104 slučajih je bila ventilacija nezadostna in v 103 slučajih je bila razsvetljava slaba. Stranišča so bila zelo pomanjkljiva in pri 11 stanovanjih jih sploh ni bilo. V 8742 spalnih prostorih so v 317 (42.7‰) po dnevi delali; v 53 kuhinjah so kuhali, delali in spali.

Neugodne stanovanjske razmere ne pospešujejo stalnost stanovalcev, in tako je prišla leta 1890 ena odpoved stanovanja na 21.84 oseb v I. in na 10.14 oseb v XVI. dunajskem okraju.

Znano je, da se s higieničnimi napravami zniža umrljivost. Tako se je znižala umrljivost na Dunaju v letih 1891—1900 od 24.1 na 20.2‰, najnižja je bila leta 1898, in sicer 19.7‰. Naj navedemo še nekaj slučajev iz izvenavstrijskih držav. V Dublinu se je znižala umrljivost od 36‰ v letih 1879—1880 na 26‰ v dobi 1886 do 1890. V Birminghamu se je umrljivost znižala, ker so podrli stara nezdrava stanovanja, od 53 na 21‰.

Kongres v varstvo otrok.

Dne 18., 19. in 20. sušca t. l. se bo vršil na Dunaju prvi avstrijski kongres v varstvo otrok. Njegov smoter je razširiti in uglobiti zanimanje za vprašanja o varstvu otrok, razmotrivati pogoje zdravemu razvoju duševnih in telesnih sil na нравnostni podlagi, ugotoviti dejanske razmere, dognati obstoječe napake, dogovoriti se, kaj je ukreniti, da se odstranijo, in staviti primerne nasvete zakonodajstvu in upravi.

Da se ti hvalevredni smotri kongresa čim najbolj pospešijo, se je na prošnjo dunajskega pripravljalnega komiteja osnoval tudi na Kranjskem deželni komite, ki so v njem zastopani vlada, cerkev, pravosodstvo, deželna šolska oblast, deželni odbor, deželno stolno mesto Ljubljana, zveza kmetskih županov, učiteljstvo in interesovana društva in zavodi.

Deželni komite je trdno uverjen, da je varstvo otrok baš na Kranjskem povse nezadostno in da nujno potrebuje primerne ureditve; zato meni smotrom kongresa najboljše ustreči, ako se v prvi vrsti loti razmotrivanja, kaj je na Kranjskem pomanjkljivega na tem polju in kako mu priti v okom.

Na drugi strani se pa čuti tudi zavezanega, opozarjati na važnost kongresa v varstvo otrok in vabiti k obilni udeležbi na njem.

Prašanja zastran varstva otrok se dotikajo razuma in srca in so po njih prizadeti interesi najširših krogov. Ne le da so ta vprašanja varstvenim sodiščem že odkazala nepričakovano širok nov delokrog, in da tudi kazenska sodišča in varnostna oblastva že čutijo vpliv bližajoče se reforme mladinskega kazenskega prava, ne le da sta se po novem šolskem in učnem redu in z uvedbo sirotinskih svetov duhovščina in učiteljstvo še v izdatnejši meri pritegnila k delovanju v varstvo otrok nego je bilo to dosedaj, bode nameravana nova uredba skrbstvene organizacije takisto državni upravi, deželi in občinam naklonila dober delež tega delovanja, namreč vso izvršitev skrbstvenih odredov tičočih se mladine. Načrti novih zakonov zastran varstva otrok utegnejo se že v bližnji bodočnosti predložiti tako državnemu, kakor deželni zboru; zato so tudi člani javnih zastopov in sploh politični krogi pozvani pečati se s temi vprašanji. Zdravniškemu stanu daje zlasti nameravana uvedba šolskih zdravnikov povod, da se zanimajo za vprašanja o varstvu otrok. Po sirotinskih svetih so se slednjič tudi iz vseh drugih stanov in iz vseh slojev prebivalstva pridobili vrli sotrudniki za skrbstvo mladine.

Vsa ta oblastva, vse te korporacije in osebe bodo prizadete po obravnavah kongresa v varstvo otrok, in v njih interesu je, da se ga udeležijo.

§ 5. statuta za kongres pozivlja k udeležbi oficijelne odposlance vlade, cerkvenih in drugih oblastev, samoupravnih zvez in korporacij, člane javnih zastopov, zastopnike in ude vseh društev in zavodov, ki se pečajo z vprašanji o varstvu otrok, o skrbi zanje in o njih vzgoji, opravitelje verskih društev, nadalje osebe, ki delujejo javno ali zasebno kakor učitelji ali vzgojitelji, sodne, državnopravniške in upravne uradnike, odvetnike, notarje, zdravnike in druge še posebej k udeležbi povabljene osebe.

Za udeležbo pri razpravah je treba na ime se glaseče-izkaznice, ki je zanjo plačati osem kron, in ki daje hkratu pravico do vseh kongresnih spisov brez nadaljnega plačila.

Prvi močni zvezek kongresnih spisov je že izšel in obsega uvod dr. J. M. Baernreitherja s pregledom vseh snovij, potem pa na 533 straneh poročila in članke o izprijenosti mladine, o njenih vzrokih, pojavih in njenem razširjenju v posamnih kronovinah. Drugi zvezek izide nekaj tednov pred kongresom in bodo v njem objavljena o razpravnih predmetih pripravljena mnenja. Tretji zvezek prinese poročilo o razpravah kongresa. Komur ni mogoče osebno prisostvovati kongresu, naj si s plačilom članarine pridobi vsaj zanimive kongresne spise. Mnogo izpodbude in poduka bo našel v njih.

Udeleženci naj se priglase, priloživši hkratu članarino, pri deželnem komiteju za varstvo otrok v Ljubljani (pri deželnem predsedništvu).

Predsednik deželnega komiteja za varstvo otrok
Ludovik marquis pl. Gozani, m. p.

Vprašanja in odgovori.

64. Županstvo R.

Vprašanje: Neki posestnik pri nas si je omislil žago, ki jo je gonil bencinski motor. Pastir tega posestnika, ki pri žagi ni imel ničesar opraviti, je vendar nekako prišel k motorju, prijeli so ga jermeni in mu je stroj tako poškodoval roko, da so mu jo morali v deželni bolnici odrezati. Ali je gospodar primoran razven bolniških stroškov še kako drugo odškodnino plačati?

Odgovor:

Ker gospodar ni pastirja uporabljal pri stroju, nego je fant le iz svoje radovednosti ali neprevidnosti zašel k stroju in se ponesrečil, ne zadene gospodarja najbrže nikaka krivda, zato tudi ni primoran kako odškodnino plačati. Zapomnite si kot glavno navodilo zaradi odškodnine, da jo mora samo tisti plačati, ki kaj zakažni. Brez krivde ni odškodnine.

Dotični gospodar je primoran le to plačati, kar mu velewa poselski red.

Popolnoma drugačna pa bi bila stvar, če bi se pri stroju poškodoval oni, kojemu je gospodar izročil delo. Dotičnik bi v prvi vrsti moral biti zavarovan pri zavarovalnici zoper nezgode. Če bi gospodar to opustil, bi moral sam plačati odškodnino, ki pade sicer na zavarovalnico. Ako bi pa imel žagarja zavarovanega, bi pa bil prost vsakega družega plačila razven zavarovalnih prispevkov.

Vendar Vas moramo ob koncu opozoriti, da je le še mogoče, da je dotični gospodar v čem kaj zakrivil; morda je bil motor tako postavljen, da se je tudi pri potrebnih paznostih lahko na njem kedo poškodoval, znabiti deček kljub svoji paznosti ni mogel uiti nesreči itd. Seveda Vam v tem slučaju ne moremo dati točnega odgovora, ker slučaju natančno ne poznamo. Svetujemo Vam pa, da se obrnete za nasvet na okrajno sodišče.

65. Županstvo R.

Vprašanje: Za našo občino je bil od poštnega ravnateljstva nastavljen sel. Imel je določeno plačo mesečnih 33 K. Zdaj smo pa dobili novo poštarico, ki mu je plačo za mesečnih 9 K znižala, vsled česar je sel službo odpovedal. Ali sme poštarica nastaviti žensko na mesto prejšnjega sela?

Odgovor:

Kolikor nam je znano, ne nastavlja poštnih selov ravnateljstvo, nego jih sme nastavljeni sam poštar ali poštarica. Istotako mu ima plačo določati poštar, to pa zaradi tega, ker ima sela plačevati poštar sam iz pavšala, ki ga za vzdrževanje pošte dobi. Zato ima Vaša poštarica tudi pravico, si žensko izbrati za sela.

66. Županstvo R.

Vprašanje: Tukaj so posestniki, oddaljeni od šole 4 do 8 kilometrov. Kljub temu je okrajni šolski svet izdal strog ukaz, da morajo otroci redno šolo obiskovati, sicer se jih strogo kaznuje. Ali je ta odlok pravilen, ker je neka postavna določba, ki pravi, da otrokom, oddaljenim od šole nad 4 kilometre ni treba redno pouka pohajati?

Odgovor:

Take postavne določbe, da ne bi bilo nad 4 kilometre od šole oddaljenim otrokom treba hoditi v šolo, ni. Vi mislite gotovo na ono določilo, ki pravi, da se ima ljud-

ška šola ustanoviti v kraju, kjer je skozi 5 let vsaj štiri-deset otrok, ki obiskujejo šolo, oddaljeno nad 4 kilom. S tem pa ni rečeno, da otrokom nad 4 kilom. oddaljenim ni treba v šolo, ampak ravno nasprotno: če je 40 otrok, ki morajo hoditi v tako oddaljeno šolo, kakor je to v Vašem slučaju, in če ostane povprečno število otrok skozi 5 zaporednih let v tej višini, potem se mora zidati nova šola in seveda potem otrokom ni treba več hoditi nad 4 kilometre daleč v šolo.

Opozorimo Vas pa, da lahko prosi cela občina, ki je tako oddaljena od šole, za olajšavo pri šolskem obisku. Zato je treba sklepa občinskega zastopa, ki se naj s primerno prošnjo predloži c. kr. okrajnemu šolskemu svetu. Konečno reši to prošnjo še-le deželni šolski svet. Če se prošnji ne ugodí, se imate pravico pritožiti v 4 tednih na naučno ministerstvo.

67. Županstvu R. in M.

Vprašanje: Ali otroci, od šole, oddaljeni nad 4 kilometre tudi pridejo v poštrev pri razširjenju že obstoječe ljudske šole?

Odgovor:

Da, dokler ne nastane dolžnost, za otroke oddaljene nad 4 kilometre sezidati novo šolo. Sicer Vas opozarjamo na članek, ki je izhajal iz peresa izbornega strokovnjaka v našem listu pod naslovom: »O razširjenju ljudskih šol« v štev. 2., 3. in 4.

68. Gospod K. v Š.

Vprašanje: Meseca maja 1904 je bil pri nas izvoljen županom J. Č. Čez leto dni se je županovanju odpovedal, nakar so odborniki izvolili za župana J. R. Ali se županovanje drugega smatra kot eno županovanje za tri leta, ali si mora drugi župan všteti enoletno dobo prvega.

Odgovor:

Župan je izvršilna oblast občinskega odbora in je v svoji funkcijski dobi vezan na poslovno dobo odbora. Vsled tega poteče čas županovanja, kadar minejo tri leta od zadnje odborove volitve ne glede na to, kedaj je ta ali oni začel tekom te triletno dobe županovati. Pri Vas se morajo letos vršiti občinske volitve in ima novoizvoljeni odbor nanovo voliti župana.

69. Županstvo D.

Vprašanje: Soproj vdove A. je bil pristojen v našo občino. V resnici je pa bival od svojega 12. leta v občini F., kjer se je tudi poročil. Ko je umrl, je bil 55 let star. Bil je torej v F. nepretrgoma 43 let. Ali se more občino F. prisiliti, da sedaj vdovo v svojo domovinsko zavezo sprejme? Pripomniti moramo, da je navedeni vdovi občina F. sedaj podarila 5 K podpore.

Odgovor:

Pozabili ste nam povedati, kedaj je soproj vdove A. umrl. Mislimo pa, da od njegove smrti še ni poteklo dosti časa, vsaj pa ne pet let. Če še ni poteklo 5 let, potem lahko prosite, da občina F. vdovo sprejme v svojo občinsko zavezo. Podpora, ki jo ji je podelila navedena občina, temu ni nasproti, ker je gotovo dotično podporo dala še-le takrat, ko je soproj že priposestvoval domovinsko pravico, najbrže pa celo po njegovi smrti. Na vsak način prosite za sprejem vdove. Če bi dobili neugodno rešitev, nam jo takoj pošljite v pregled!

70. Gospod F. A. v S.

Vprašanje: Ali more občina sama imeti lov v najemu?

Odgovor:

Ne! To je izrecno prepovedano. Tudi če bi imeli posebnega lovskega zvedenca za občino, ne sme občina sama prevzeti lova v najemu.

71. Županstvo B. (Koroško).

Vprašanje: Občina D., kjer je sedež okrajnega sodišča, davčnega urada, ima s svojim sedežem bolj mestni

značaj; obseza pa v okolici tudi 7 katasterskih občin s kmečkim značajem. Kaj je storiti okoličanom, da dobe svojo samostojno občino, ločeno od mesta samega?

Odgovor:

V zadnjem času radi ločujejo mestne in tržke občine od okoliških. Za tako ločitev je treba posebnega deželnega zakona. Napravite zato na deželni odbor prošnjo, kjer natančno razložite, kakšno prebivalstvo ima D., da se namreč sestoji iz uradnikov, obrtnikov, samostojnih hišnih posestnikov itd., ki imajo čisto druge stanovske in občne interese, kakor okoliški kmetje. Le-ti zadnji pod tem seveda trpijo, ker se uporablja občinski denar, ki prihaja iz cele politične občine, v prvi vrsti gotovo le v korist krajevne občine D.

Opozarjamo, da se je iz teh razlogov na Štajerskem v zadnjem času delilo že več občin, kjer pa nasprotstvo med prebivalstvi ni bilo tako veliko, kakor pri Vas. Tako n. pr. Št. Jur ob južni žel., Mozirje, Slatina i. dr. Št. Jur in Mozirje sta čisto mala trga, ki nimata toliko uradništva, kakor D. Zlasti Št. Jur nima nikakega večjega urada, ne sodišča in ne davčnega urada. — Na vsak način se pa obrnite s prošnjo tudi na deželno vladu, da Vam v tej stvari pomaga. Če bo deželna vlada pritiskala na deželni odbor, bo le-ta sigurneje in hitreje zadevo predložil deželnemu zboru, ki ima stvar končno rešiti.

72. Županstvo P.

Vprašanje: Je-li dopustno, da more biti načelnik obstoječega zavoda, ki je županstvu svoj virilni glas prijavil, tudi poleg tega še izvoljen biti svetovalcem?

Odgovor:

Da. Po občinskem redu ima virilist, ki svoj glas prijavi, iste pravice in dolžnosti, kakor izvoljeni odborniki. (Citajte § 17 obč. reda: »... stopijo v zastop kot odborniki«.)

72. Županstvo P.

Vprašanje:

1. Se-li mora dovoliti strankam prepis volilnih imenikov, ali se sme to tudi odreči?

2. Sme-li občinski tajnik podpisovati občinske uradne spise, ali sme to samo župan?

Odgovor:

1. Po § 17. obč. vol. reda za Kranjsko je volilne imenike v občini razpoložiti vsakomur na vpogled. Več kot vpogleda torej nihče ne more od občinskih funkcijonarjev zahtevati. Seveda s tem ni rečeno, da se prepisa ne sme dovoliti. Komur hoče, župan prepis dovoli, če pa župan tega noče dovoliti, ni zoper to nikake pritožbe. Odvisna je torej dovolitev prepisa od dobre volje županove.

2. Spise, s kojimi občina ne prevzema nikake dolžnosti, dalje spise, ki ne nalagajo občanom ali strankam nikakih dolžnosti, sploh spise, ki so bolj informativnega značaja, sme tudi tajnik podpisovati. Vendar Vam tega ne svetujemo, ker je nejuristu težko razločevati spise v gorenjem smislu. Če ima župan v tajnika popolno zupanje, je najbolje, ako si da napraviti štampiljo, s svojim podpisom in jo izroči tajniku, da na uradne listine pritiska tako županov podpis. (Op. Take štampilje stanejo kake 3 do 4 K. Naročite jih lahko pri Antonu Černe, graverju v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 6.)

73. Županstvo Š.

Vprašanje: Letošnjo zimo nam je zajec objedel preko 200 mladih dreves. Ali se more od najemnika lova zahtevati kaka odškodnina? Ali je še kako drugo sredstvo zoper zajčjo nadlego?

Odgovor:

Opozarjamo Vas, da govori o povračilu škod, povzročenih po lovu, poseben zakon v dne 19. maja 1889 štev. 12. dež. zak. Vsekakor je potrebno, da dotični zakon dobro proučite, ker ga boste mnogokrat rabili. Po

§ 4. navedenega zakona ima lastnik zemljišča samo tedaj pravico terjati odškodnino, ki jo napravi divjačina po sadnih, sočivnih ali umetnih vrtovih, po drevesnicah in na posamič stoječih drevesih, kedar se ne dokaže, da je škoda nastopila zato, ker je oškodovani opustil zavarovati poškodovane stvari tako, kakor je v dotičnem kraju navada.

Kolikor nam znano, skoraj povsod zavarujejo drevesa, zlasti mlada proti zajcem na ta način, da se jih ovije s slamo ali da se jih s čim namaže ali potrese, kar zajce odganja. Če Vaši posestniki niso svojih dreves tako zavarovali, bo težko kaj z odškodnino. Za odškodnino se držite lovskega najemnika in če se z njim ne morete zjediniti, se obrnite na okrajno glavarstvo, ki bo potem uvedlo postavni postopek za določitev odškodnine.

Zoper preveliko zajčjo nadlego, daje sredstvo na roke § 11 lovskega patenta od 28. februarja 1786, ki pravi, da imajo okrajna glavarstva paziti, da lovski posestniki ne goje preveč divjačine v škodo občne kulture. Glavarstvo je opravičeno, lovskemu lastniku ukazati, da število divjačine s postreljanjem primerno zmanjša. Če torej mislite, da se je zaplodilo preveč divjačine, obrnite se s tozadevno prošnjo na okrajno glavarstvo!

74. Ž u p a n s t v o I.

V p r a š a n j e: Leta 1872. je v naši občini porodila dekla A nezakonskega otroka ženskega spola po imenu B. Nezakonski oče tega otroka, ki je pristojen k nam je pozneje l. 1874 vzel A za ženo, ne da bi dal svojega otroka B na svoje ime v krstnih bukvali prepisati. Pozneje je postal ta oče občinski tajnik pri nas in je dal svoji navedeni nezakonski hčerki B poselsko knjižico na podlagi domovinstva, čeravno je bila njena mati ob času, ko jo je rodila, pristojna v drugo občino Č. Vprašanje nastane, kam je B sedaj pristojna. To vprašanje je za nas važno, ker je sedaj tudi B porodila nezakonsko dete. Ali ni pristojna tje, kamor je bila njena mati ob času rojstva, ker jo oče, ko je mater vzel, ni dal na svoje ime prepisati oziroma, ker jo ni legitimiral?

O d g o v o r:

Razsoditi ali je otrok zakonski ali nezakonski, ima edino le sodišče. To zaradi tega povdarjamo, ker je najvišje sodišče na Dunaju že opetovano razsodilo, da za legitimiranje otroka po naknadni poročitvi nezakonskih starišev, ni neobhodno potrebno, da se je otroka na očetovo ime prepisalo, nego da postane otrok zakonski že s samim dejanjem, t. j. že s samo poročitvijo očeta in matere. Tako n. pr. pravi sodba od 16. maja 1890 št. 13290, da je dovolj, če je nezakonski otrok poroko svojih starišev doživel, da postane zakonski, ne glede na to, ali se je to v matrikah vpisalo ali ne.

Potemtakem je torej B postala leta 1874. z a k o n s k a hči Vašega poznejšega občinskega tajnika, ki je bil k Vam pristojen, zato je sedaj tudi ona s svojim nezakonskim otrokom vred tudi v Vašo občino pristojna. Preostalo Vam torej ne bo nič drugega kot za otroka skrbeti.

75. Ž u p a n s t v o L. P.

V p r a š a n j e: Naša občina ima tri podobčine, kojih vsaka si je izvolila svojega odbornika (podžupana). Naše županstvo pa ima ravno sedaj popis vseh v občini se nahajajočih domačih živali. Da se more ta popis pravočasno izvršiti, se je županstvo obrnilo na podžupane, da v svojih soseskah opravijo poizvedbe in izpolnijo potrebne izkaze. Dva podžupana se temu odločno upirata. Ali ju more županstvo prisiliti, da naloženo jima delo opravita?

O d g o v o r:

Takih dolžnosti zakon podžupanom kot takim ne nalaga in se jih ne more z globami prisiliti k temu delu. Pač pa si županstvo pomaga lahko na drug način. Po

§ 52. obč. reda se sme zlasti za podobčine postavljati posebne može za lažje policijsko naziranje in za druga opravila kacega kraja. Take može nastavi po nasvetu županovem občinski odbor. — Skličite torej naglo občinsko sejo in predlagajte, da se imenovanim podžupanoma naloži služba v smislu § 52 obč. reda. To službo morata ravno tako sprejeti, kakor odborniško čast, odreči se ji smeta le tedaj, če govori zanja kateri izmed vzrokov naštetih v § 20 obč. reda. — Zadnji stavek § 52 pravi, da se morajo tako postavljeni može držati županovih naročil.

Podžupan torej samo na podlagi svoje podžupanske časti ni primoran takih poslov opravljati, pač pa če je ob enem postavljen kot zaupen mož v smislu § 52 obč. reda.

76. Ž u p a n s t v o B.

V p r a š a n j e: V občini Č. je več kot skozi 20 let bivala vdova, ki je bila sprejeta leta 1901 v tamošnjo občinsko zavezo z njeno hčerjo vred, o koji se je mislilo, da je še nedoletna. Sedaj se je izkazalo, da je bila ob sprejemu matere hči že polnoletna in je zahtevala občina Č. od prvotne pristojne občine, da hčerko nazaj sprejme, ker se je le po zmoti sprejela. Med tem časom je pa hči umrla, in nastane sedaj vprašanje, katera občina mora trpeti pogrebne stroške?

O d g o v o r:

Po našem mnenju prvotna pristojna občina, kajti ona iz zmote občine Č. ne more vleči koristi. Upravno sodišče je že izreklo, da smejo prizadeti zahtevati razveljavljenje sprejema v občinsko zavezo, če se je sprejem izvršil le vsled zmote. Torej je občina Č. opravičena, od prvotne hčerine pristojne občine zahtevati, da ta prizna neveljavnost pomotnega sprejema. Potemtakem tudi nima občina Č. nikakih obveznosti do hčere in tudi ne dolžnosti za njen pogreb iz svojega skrbeti.

77. G o s p o d I. B. v T.

V p r a š a n j e:

1. Pri nas smo izvolili nov občinski odbor, ki pa še ni potrjen, ker so vložene pritožbe. Ali je dopustno, da stari občinski odbor voli ude krajnega šolskega sveta?

2. Ali se voli ustmeno ali z listki?

O d g o v o r:

K 1. § 21. odstavek drugi občinskega reda pravi, da stari občinski odbor posluje toliko časa, dokler niso novoizvoljeni občinski odborniki postavljeni v službo. Ker torej pritožba zoper Vaše volitve ni rešena, ima stari odbor pravico voliti člane krajnega šolskega sveta.

K 2. Dopustna je na Kranjskem volitev z listki le tedaj, če občinski odbor pismeno glasovanje sklene. Redno naj se voli samo ustmeno. Glejte zadnji odstavek § 46 občinskega reda. Če Vam je na tem, da se voli pismeno, predlagajte to v odboru. Če odbor ta Vaš predlog sprejme, se mora pismeno voliti.

78. G o s p o d J. Š. v G. V.

V p r a š a n j e: Ali se sme voliti v krajni šolski svet samo člane občinskega odbora ali tudi druge občane?

O d g o v o r:

Po § 2. zakona z dne 9. marca 1879. št. 13 dež. zak. se sme kot član krajnega šolskega sveta voliti vsakdo, ki je sposoben, izvoljen biti v občinski zastop občine, ki je podvržena isti šolski občini. Kdor je torej pri Vas zmožen biti voljen v občinski odbor, tega lahko volite v krajni šolski svet, najsi bo občinski odbornik ali ne.

79. G o s p o d I. T. v L.

V p r a š a n j e: Ali sme nedoletna 20 let stara ženska prevzeti najem lova po smrti svojega očeta? Smejo li ženske sploh biti najemnice lova?

O d g o v o r:

V prvi vrsti Vas opozarjamo, da ženske zaradi svojega spola niso izključene od najema lova, ker noben lovski zakon ne pravi, da bi ženske ne smele imeti lova v najemu. — Na drugi strani pa tudi ni nikjer izrečeno,

da mora na vsak način biti polnoleten oni, kojemu se da lovska karta oziroma, da bi smeli hoditi na lov samo polnoletni. Iz tega dvojega pa sledi jasno, da sme tudi nedoletna ženska biti najemnica lova samo, če ima vse druge zakonite lastnosti, posebno če je polnega zaupanja vredna. Zato sme seveda nedoletna hči po očetovi smrti vstopiti v lovsko najemno pogodbo.

V zmislu našega odgovora je že tudi razsodilo upravno sodišče z odločbo od 26. novembra 1898 št. 6392 (Budw. št. 12201).

80. G o s p o d V. P. v T.

V p r a š a n j e: Ali je politična oblast primorana dati prosluco orožni list?

O d g o v o r:

Vaše vprašanje je nekoliko nejasno. Mislimo pa, da se Vam gre zato, če sme glavarstvo brez razloga odreči izdaje orožnega lista. Po § 17 cesarskega patenta od 24. oktobra 1852 št. 223 drž. zak. dobi orožni list oseba, zoper katero ni p o m i s l e k o v. To pa presojati, kedaj in zoper koga obstoje pomisleki, sme politična oblast po svojem lastnem prepričanju. Razloge za odreko orožnega lista Vam seveda morajo naznaniti, toda presoditi, v koliko ti razlogi drže ozir. povzročajo pomisleke proti Vam, to sme politična oblast po svojem prostem prepričanju. — Zato tudi zoper odreko orožnega lista v zadnji inštanci nimate pritožbe na upravno sodišče.

Razne vesti.

Važna pogodba. Mestna občina ljubljanska je sklenila z delniško družbo za plinovo razsvetljavo v Ljubljani jako važno in za mesto velekoristno pogodbo, ki glavne določbe so sledeče: 1.) Najpozneje v treh letih ima plinarna uvesti po ljubljanskih ulicah, cestah in trgih plinovo luč in sicer 700 Auerjevih svetilk, 2.) plinarna ima vse za razsvetljavo potrebno zlasti cevi, svetilke, kandelabre i. t. d. brezplačno oskrbeti in na svoje stroške vzdrževati; 3.) ker se oddaja plin tudi zasebnikom, plača plinarna mestni občini, kot odškodnino za uporabo javnega sveta za cevi, letnih 10.000 K; 4.) s 1. januarjem 1928 preide cela plinarna z vsem svojim inventarjem v last mestne občine.

Brigadno poveljstvo v Ljubljani. Listi poročajo, da se v Gorici pripravljajo prostori za nastanitev 56. infanterijske brigade. Poveljstvo te brigade je sedaj v Ljubljani in se preseli najbrže že to spomlad v Gorico. Zato pa dobi Ljubljana skoraj gotovo zborni (korno) poveljništvo, kar je vsekakor velik napredek za mesto. Časniki so svoj čas sicer preklicovali vest, da pride korno poveljništvo v Ljubljano, sedaj se pa preklicavana vest vedno bolj vzdržuje in se po vsem pričakovanju v kratkem vresniči.

Občinske volitve v glavni občini Postojna. Za glavno občino Postojna izvoljeni so v I. razredu: Mladič Anton, Gerstenmayer Fran, Vodopivec Anton, Balanč Lovro, Thuma Ivan in Brinar Josip; v II. razredu: Dekleva Josip, Garzarolli Emil pl. Thurnlack, Arko Fran, Ditrich Ludovik, Krainer Fran in Ditrich Anton; v III. razredu: Bizjak Fran, Vilhar Jernej, Paternost Fran, Jurca Pavel, Burger Andrej, Sever Ivan. **Namestniki** so v I. razredu: Juvanec Ferdo in Dereani Nedeljko; v II. razredu: Dekleva Teodor in Šeber Makso in v III. razredu: Mavrič Andrej in Paternost Josip. — **V katasterskih občinah** pa za Hraše: Morel Jakob, odbornik, Kraigher Peter, namestnik; za Postojno: Pikel Gregor, odbornik, Kolar Andrej, namestnik; za Starovas: Likon Ivan, odbornik, Baraga Matija, namestnik; za Strmico: Vidrih Anton, odbornik, Mrhar Ivan, namestnik; za Studeno: Bizjak

Tomaž, odbornik, Ostank Fran, namestnik; za Zagon: Vadnu Ivan, odbornik, Vilhar Matija, namestnik; za Zalog: Gorup Jakob, odbornik, Štefin Ivan, namestnik.

Sprememba orožniških oprav. Splošno se priznava, da so pri nas orožniki tako težko opravljeni, da jim je skoraj nemogoče izvrševati službo, kjer ga treba hitrega in gibčnega kretanja. Že dolgo se je na to delalo, da se orožniška oprava olajša, vsled česar bi bili orožniki v prostem gibanju manj ovirani. — Kakor se poroča, se bo ta vsestranska želja kmalu izpolnila, ker namerava domobrantsko ministerstvo izdati posebne predpise, ki bodo zlasti obleko namenjeno za patrolje moderno vredili in olajšali.

Slovenski zemljevid. Že dolgo časa je slovenska javnost pogrešala dobrega in obširnega slovenskega zemljevida. Prav hudo so to pomanjkanje občutili zlasti naši občinski uradi. Temu sedaj odpomore naša „Slovenska Matica“, ki je v svoji seji od 28. januarja sklenila z vojaškim geografskim zavodom na Dunaju pogodbo, po kateri se ima izdati slovenski zemljevid v teku 1½ do 2 let v 6000 izvodih. Merilo zemljevida bo 1:200.000.

Občni zbor. Kmetska županska zveza je imela dne 16. t. m. dopoldne v Ljubljani v hotelu „Union“ svoj drugi občni zbor, katerega se je udeležilo okoli 40 županov in občinskih odbornikov ter deželni poslanci dvorni svetnik Šuklje, dež. odbornik Povše, Demšar, dr. Schweitzer in dr. Žitnik. Načelnik županske zveze g. A. Belec je pozdravil navzoče ter poročal o razvoju zveze. Ustanovljena je bila lani dne 16. avgusta ter šteje 105 članov, društveno glasilo „Občinska uprava“ pa 900 naročnikov. Načelnik se med odobravanjem zahvali uredniku društvenega glasila dr. Peganu, ki na zadovoljnost urejuje list. Nato dr. Pegan obširno poroča, kako si je društvo pridobilo svoje strokovno glasilo. Listu je sicer obstanek zagotovljen, toda navzlic temu ima še premalo naročnikov. Vsaj vsi župani in posamezni občinski svetovalci naj bi si naročili „Občinsko upravo“, ki daje pouke in pojasnila v raznih občinskih in gospodarskih vprašanjih. Županska zveza dosega svoj namen, ako tudi po svojem glasilu širi strokovno izobrazbo, ki je potrebna občinskim zastopnikom. — Za pregledovalce računov so bili izvoljeni župan A. Hladnik in Josip Šusteršič ter deželni poslanec dr. Schweitzer. Članarina za ude znaša 6 K na leto, s tem je plačano tudi društveno glasilo. Pri slučajnostih so se oglasili dvorni svetnik Šuklje, Povše in Žitnik. Dvorni svetnik Šuklje je pozdravil župane kot zastopnike občin, ki so podstava samoupravi, želeč jim veselega napredka. Nato je obširno pojasnil vse dosedanje priprave za podaljšanje dolenske železnice do Siska na eni, v Dalmacijo na drugi strani. Deželni odbornik Povše je navduševal navzoče za skupni blagor kmečkega prebivalstva in dežele v obče. Le v edinosti je moč. Združeni župani in občinski odborniki morejo uspešneje na merodajnih mestih zastopati koristi kmečkih občin. Deželni poslanec Žitnik naglašja, da treba župansko zvezo podpirati sploh s kmečkimi zvezami, da se utrdi kmečka zavest ter razširi na shodnih splošna gospodarska in politična izobrazba. Po dvehurnem zborovanju predsednik zaključi občni zbor.

Častno meščanstvo. Občinski odbor radovljiški je v seji dne 15. m. m. soglasno izvolil za častna meščana gospoda državnega poslanca in dež. odbornika Franc Povšeta in c. kr. okr. glavarja pl. Otona Detela s posebnim ozirom na njune zasluge za vodovod v Radovljici in okolici.

Vodovod v Radečah. Deželni odbor je naročil stavbenemu uradu, naj izpopolni načrt za vodovod v

trg Radeče in zajame še tretji vrelec onkraj hriba. S tem bode ustrezno prebivalcem trga in odstranjena tudi nevarnost, da bi se zvalil plaz na deželno cesto in tamošnje hiše.

Vodovod za Bedenj in Prebinec v občini Adlešiči je proračunjen na 14.900 K. Deželni odbor je zagotovil 25% deželne podpore s pogojem, da vlada dovoli vsaj 40% drž. prispevka, ostale stroške pa pokrijejo vaščani.

Cesta čez Javornik v starotrško in cirkniško dolino je proračunjena okroglo na 225.000 kron. Od Trnja do sedla na Javorniku je že gotova. K tem stroškom je država prispevala 5000 kron, dež. zbor pa dovolil 10.000 kron, ki jih dež. odbor ni še izplačal. Ako za nadaljevanje te jako koristne ceste dovoli vlada enako podporo, upati je, da tudi dež. zbor dovoli prispevek v istem razmerju. O nadaljevanju te ceste, oziroma o deželni in državni podpori se vrše sedaj obravnave. O vspehu bomo svoječasno poročali.

Vodovod Suhor-Lokvica. Deželni odbor je naprosil okrajno glavarstvo v Črnomlju, naj razpiše obravnavo, pri kateri bi se na lici mesta med udeleženci rešilo vprašanje, ali je morda treba razlastiti studence, ki bi se zajeli za nameravani vodovod v Suhor in Lokvico. K tej obravnavi bodeta povabljena tudi oba župana.

Vodovod v Stari vasi pri Žireh. Pošestniki v Stari vasi pri Žireh so si sami napravili vodovod, katerega stroški so znesli okroglo 24.000 kron. Nato pa so prosili za deželno in državno podporo. Deželni odbor jim je zagotovil 4.800 kron podpore, ako vlada dovoli 40 odstotkov državnega prispevka. Poljedelsko ministerstvo pa je že dvakrat zavrnilo prošnjo deželnega odbora v imenu pošestnikov v Stari vasi, ker načeloma ne dovoli podpore za naprave, ki se izvrše samolastno brez poprejšne vednosti in pritrditve deželnega odbora in vlade. Deželni odbor je pred kratkim ponovil prošnjo na vlado ter jo opozoril, da je bil ta vodovod nujno potreben in da je deželni stavbeni urad odobril napravo kot pravilno. Državna podpora je tudi zato nujno potrebna, ker bi pošestniki brez državne podpore tudi deželne ne dobili. To pa bi bila nezasluzena kazen in prehud udarec za Starovaščane. Navedli smo slučaj v svarilo občinam in posameznim vasem, da ne bodo brez vednosti deželnega odbora in vlade izvrševale vodovodov in enakih naprav, ako računajo na deželno in državno podporo. Upa se pa, da bode vlada vpoštevala tudi posnemanja vredno podjetnost Starovaščanov ter vendar le posledobno dovolila primerno podporo, da morejo polagoma odplačati dolgove, katere so naredili za vodovod.

Računski zaključek avstrijskih zavarovalnic za nezgode. l. 1905. Dohodkov so imele navedene zavarovalnice l. 1905 K 54.697.378, skupnih stroškov pa K 59.680.826, primanjalo je torej K 4.983.448. Plačali so zavodi K 18.919.000 rent, 50.000 K pogrebnih stroškov, 2.947.000 K vdovam, otrokom in ascendentom ponesrečencev in 592.000 K odpravnin. Upravnj stroški so znašali ogromno vsoto 3.517.365 K, t. i. 15,6 odstotkov odškodnin. Izmed vseh osmih zavodov je manjkalo sedmim zavodom vsega skupaj 60.460.923 kron, dejansko je torej 7 zavarovalnic v konkurzu, kar dokazuje, kako nujno potrebna da je preosnova zavarovalnic.

Nedeljski počitek pri poštah. Pri poštah poskušajo vedno bolj razširiti nedeljski počitek. Tako bodo od 1. marca t. l. naprej opustili dostavljanje denarnih pisem in pa denarja, ki se ima izplačevati k poštnim nakaznicam in k nakazilom poštno-hranilni-

nega urada. Seveda velja ta omejitev za denarno dostavljanje le za one kraje, kjer imajo posebne sele za raznašanje denarja. Tam pa kjer hodijo stranke same po denar na pošto, ostanejo stvari pri starem — t. j. stranke bodo smele hoditi po denar in denarna pisma od 9. do 11. ure dopoldne.

Železničarska zavarovalnica glede na nezgode l. 1905. Zavarovanih je imelo 37 avstrijskih železniških podjetij 251.219 uslužbencev in 7177 uslužbenk, ki so delali 35.734.894 dni. Vsem svojim uslužbencem so plačale železniške družbe 287.010.606 K. Nezgod se je pripetilo 3987. Izmed ponesrečencev jih je umrlo 195, 3792 jih je pa ostalo nesposobnih za delo. Ubiti ponesrečenci so zapustili 157 vdov, 305 otrok pod 15 leti in pa 6 ascendentov.

Izseljevanje v Ameriko. Leta 1906 se je izselilo vsega skupaj iz Evrope v Ameriko 1.149.551 oseb. Iz Trsta se jih je odpeljalo 30.606 in iz Reke 54.315. Slovencev je prišlo v preteklem letu v Ameriko 1912.

Koliko vina se pridelala na svetu? V Franciji se pridelala na leto povprečno 48.000.000 hektolitrov. V Italiji so pridelali v minolem letu 32,5 milijona hl. V Španiji 17.000.000, v Rumuniji 4.650.000, v Algiru 3.900.000, v Avstriji 3.100.000, na Ogrskem 2.800.000, na Nemškem 2.150.000, na Turškem 1.700.000 hektolitrov.

Belokranjska železnica. Železniško ministerstvo je naznanilo načelniku konzorcija belokranjske železnice, grofu Harrachu, da je pripravljeno dati 10.000 K za trasiranje belokranjske železnice, ako tudi deželni odbor odloči v isti namen primerno podporo. Konzorcij bode storil primerne korake.

Cesta z Vinice na Preloko. V smislu naročila dež. zbora je dež. odbor sklenil na podlagi poročila stavbenega urada, da se občinska cesta z Vinice na Preloko razširi in uvrsti med okrajne ceste. Stroški so proračunjeni na 173.000 kron. Dežela bi prevzela tretjino stroškov, ako okrajni cestni odbor in občine pokrijejo ostalo potreščino. Ko bode zagotovljeno pokritje, predloži deželni odbor dotični načrt zakona deželnemu zboru.

Vojaške zadeve. Vojna ministerstva se posvetujejo o zvišanju častniških plač. Žele doseči, da bi dobili častniki po možnosti plače, kakršne imajo uradniki. V dobi 50 let so dvakrat uredili plače častnikom, namreč leta 1869. in pa leta 1900. Sedanja velika draginja je vzrok, da so pričeli komaj po sedmih letih zopet misliti na zvišanje častniških plač. Upajo, da potrdi cesar advancement častnikov še pred 1. majnikom, in da ločijo poveljništva kadrov in pa nadomestnih bataljonov. Zato je potrebnih 110 mest štabnih častnikov, ki bodo imenovani še letos. Nadalje nameravajo povišati število stotnikov pri pehoti in lovcih za 230. Polkovni pobočniki bodo namreč stotniki, ki bodo ob enem tudi strelni poveljniki. Končno nameravajo znižati nekoliko število subalternih častnikov. Delati pa hočejo nato, da obdrže v vojaški službi večje število izkušenih podčastnikov. Tako upajo, da izboljšajo advancement v armadi, v kateri mora zdaj služiti poročnik 7, nadporočnik 10 in stotnik 14 let. Častnik mora torej služiti v armadi 31 let, tako, da je že nad 50 let star, predno postane štabni častnik. Preosnovati nameravajo tudi generalni štab. Odstopivši načelnik generalnega štaba fem. grof Beck je delal na to, da je obiskovalo veliko število častnikov vojno šolo, ne da bi vsi vstopili v štab. To je pa povzročalo nezadovoljnost. Ker vstopi vsako leto v generalni štab le 30 častnikov, bode odslej vstopilo vsako leto v vojno šolo le 50 in ne več 100 častnikov, kjer bodo ostali tri leta, nakar bodo morali služiti dve

leti v armadi. Urediti nameravajo tudi avancement štabnih častnikov tako, da ne bodo nezadovoljni ostali častniki. Glede na nameravane nove predpise o ženitvi častnikov poročajo, da bodo znašale kavcije v bodoče za poročnike 60.000, za nadporočnike 50.000, za stotnike 40.000 in za majorje 30.000 kron. Višji častniki so oproščeni kavcij. V generalnem štabu in vojni mornarici bodo kavcije 50 odstotkov višje in morajo ob slučaju ženitve tudi polkovniki in fregatni kapitani izkazati postranske dohodke. Določilo o višji kavciji še ne 30 let starih častnikov odpade. Ostane pa določilo, da se sme oženiti le ena četrtnina častnikov. Dozdaj je ugasnila kavcijska vez ob smrti soproge in vdovec ni imel pravice do obresti kavcije, tudi če je imel otroke, ako je založila kavcijo kaka tretja oseba. Odzdaj bo imel pravico do obresti tudi po soproginini smrti brezpogojno vdovec z otroci, dasi založi kavcijo kaka tretja oseba. Vinkulacijo in devinkulacijo novih kavcij izvede v bodoče blagajna državnih dolgov samostojno in ne v zvezi z ministerstvi in z najvišjim vojaškim sodiščem, kakor dozda.

Centrala za stanovanjsko reformo.

(Izvirno poročilo z Dunaja.)

Dne 24. februarja se je vršilo na Dunaju v dvorani obrtnega društva zborovanje v svrhu ustanovitve centrale za stanovanjsko reformo. Udeležba je bila iz vseh interesiranih krogov kar največja.

V imenu proponentov je pozdravil navzoče vladni svetnik dr. Maresch ter dejal, da bo naloga centrale, da posreduje v vprašanju stanovanjske reforme med potrebnim in zaželenim na eni strani, med mogočim in dosegljivim na drugi strani.

Potem je imel profesor dr. Rauchberg iz Prage predavanje o nalogah centrale. Med drugim je rekel: Vsled industrijacije našega narodnega gospodarstva se premiče težišče prebivalstva vedno bolj od poljedelstva k industriji, z dežele v mesta. V zadnjem desetletju se je v Avstriji ljudstvo pomnožilo za okroglo 2 $\frac{1}{4}$ milijonov. Na Dunaju je imelo leta 1900 592.134 ljudi, to je 43 odstotkov vsega dunajskega prebivalstva, razven kuhinje samo en prostor, in 23.397 najmanjših stanovanj je bilo prenapolnjenih. V enem takem stanovanju je bilo namreč šest in več oseb. Enake, mnogokrat še bolj žalostne številke moremo navesti za druga industrijska mesta v Avstriji. Vsa sredstva v boju zoper tuberkulozo so brezpomembna, če se v milijonih vsled nedostatnih stanovanjskih razmer provzroči dispoziacija k bolezni in če so mnogi tisoči vsled skupnega prebivanja z jetičnimi izpostavljeni infekciji. Teh nedostatkov ni krivo absolutno nedostajanje stanovanj, nezadostno zidanje, temveč okoliščina, da je stanarina za majhne najemnine previsoka. Neresnično je pa, če kdo misli, da zgornji sloji ne trpe vsled stanovanjske bede. Ne vsi bacili odlete od velikih šip palač. Trpljenje siromakov je nevarnost za bogatine.

Potem je profesor Rauchberg razvijal program centrale. Najprvo zahtevamo decentralizacijo naseljevanja in v zvezi s tem kar največjo razprostranost mestnih naprav. Upamo, da bomo boljše in cenejše stanovali. Nove industrije, ki niso navezane na mesto, naj se zidajo na deželi. Industrija na deželo, se glasi parola. Večjega pomena kot zidanje novih naseljšč je izboljšanje, razširjevanje obstoječih in hitro rastočih mest. Tu naj se najprvo po gotovem načrtu omogoči, da se okolica mesta zazidava in s cenimi komunikacijami s središčem mesta združi. V to svrhu naj se napravi

moderen eksproprijacijski zakon in pa moderni stavbni red. Naloga vlade je, da izdela uzoren stavbni red, in pa stanovanjski zakon, kakor ga imajo druge zahodne kulturne države. Tudi o b d a č e n j e stanovanj bi se moralo popolnoma reformirati. Vsled stanovanjske davka trpe najbolj nižji sloji. In prebivalstvo je prisiljeno, do omeji ravno ono potrebo, ki je življenskega pomena. Avstrijski najemniški davek v svojih raznih formah moremo označiti kot obdačenje javnega zdravstva. Toda zakoni ne zadoščajo, da se reši stanovanjsko vprašanje, odločiti mora delovanje privatnikov in pa samopomoč. Gre se tu za organizacijo občekoristnega zidanja stanovanj na gospodarski podlagi: Zadruga, delniške družbe, družbe z omejenim poroštvom, ustanove. Država, občine, večji podjetniki, in tudi privatni kapitalisti naj bi pomagali in na zdrav način uplivali na stanovanjsko tržišče. Nositeljica reforme misli naj bo centrala, ki naj napravi jaseen program za stanovanjsko reformo, ki naj upliva na zakonodajstvo in upravo, ki pa naj tudi potom agitacije in poduka vzbuja v ljudstvu razumevanje zaželenih reform.

Minister za notranje stvari baron Bienerth je odgovarjal na nekatera izvajanja profesorja Rauchberga, najprvo na začeto akcijo zoper razširjevanje tuberkuloze. Vlada se že več let trudi, da s strogimi ukazi upliva na higieno stanovanj, in more vsled tega le z zadoščenjem pozdraviti, če se ustanovi s centralo za stanovanjsko reformo inštitut, ki jo bo v tem delovanju krepko podpiral. Ena najvažnejših nalog javne uprave je, da podpira vsa stremjenja, ki delujejo na to, da se odpravi stanovanjska beda, da se izboljšajo stanovanjske razmere. Da pa vlada dokaže svoje zanimanje za to mlado društvo, mu je minister dovolil podpore v znesku 2000 kron.

Član gosposke zbornice knez Karl Auersperg je pojasnil delovanje cesarja Fran Jožefove ustanove za ljudska stanovanja, ter dal kot predsednik novemu društvu ves upravni aparat, knjižnico in arhiv te ustanove na razpolago, razven tega pa še 2000 kron.

Dr. I. Auspitzer je rekel, da obljublja v imenu industrijalcev, da bodo kar najbolj mogoče podpirali društvo, ker so cena in zdrava stanovanja življensko vprašanje za delavce.

Občinski svetnik Winarsky je pozdravil ustanovitev novega društva, ki ima kot svojo glavno nalogo reformo obstoječih bednih stanovanjskih razmer.

Ko je še finančni koncipist dr. Waber govoril v imenu uradništva, so bila pravila društva en bloc sprejeta.

Naša slovenska javnost se skoraj nič ni zanimala za to akcijo. In ravno pri nas so mesta, v katerih so zelo žalostne stanovanjske razmere. Poglejmo Idrijo, Zagorje i. dr. Opozarjamo torej merodajne kroge na to centralo za stanovanjsko reformo.

Književnost.

Nov list. V D. Hribarjevi tiskarni v Ljubljani je začel izhajati nov list „Delo“, ki bo zastopal interese naših obrtnikov, industrijalcev in trgovcev. Deloval bo sploh za izboljšanje naših gospodarskih razmer. List, ki bo izhajal dvakrat na mesec stane vseletno 10 kron ter ga prav toplo priporočamo.

Listnica uredništva.

Gospod F. A. v S. Na Vaše prvo vprašanje zaradi lovske škode nismo posebej odgovorili, ker nam je došlo od druge strani enako vprašanje, na koje najdete gori pod šte. 73 tudi odgovor.

Gospod I. M. v Sp. K. Isto velja tudi Vam.